

Детронизовани отац нашег доба

Негдашњи, застрашујући, митски Идеални Отац који кастрира, данас је понижен и сведен на кастрираног, комичног оца, пајациа, кога младе љубавнице нежно и заводљиво зову „татице“ (добар пример је бивши италијански премијер Берлускони).

„Хипермодерни“ отац глорификује себичност, похлепу и чулно уживање, а одбацује стид и сваку границу у „име слободе“; доба трагедије уступа место добу фарсе – тврди Масимо Рекалкати у својој студији коју је објавила „Академска књига“

ПСИХОЛОГИЈА

Жарко Требјешанин

Рекалкати, угледни италијански психоаналитичар, неогматске лакановске оријентације, у овој својој студији бави се преиспитивањем савременог статуса фигуре оца, поновним промишљањем драматичног питања: Како бити отац данас у доба његове „хиперхедонистичке деградације“? Средишњи проблем књиге је пропаст идеално-нормативне улоге оца у нашем добу циничног нихилизма, хедонизма и неолибералног капитализма.

Данашњи очеви лакомилено напуштају своју одговорну улогу оца и понашају се према својој деци инфантилно, као њихови другови, додворавају се тиме што се облаче као она, воле исту музику, користе исти сленг и одустају од тога да им било шта саветују или забрањују. Данашњи, „модерни“ отац би најрадије да иде са сином на супер журку, по принципу „и тата би сине!“. Негдашњи, застрашујући, митски Идеални Отац који кастрира, данас је понижен и сведен на кастрираног, комичног оца, пајациа, кога младе љубавнице нежно и заводљиво зову „татице“ (добар пример је бивши италијански премијер Берлускони). „Хипермодерни“ отац глорификује себичност, похлепу и чулно уживање, а одбацује стид и сваку границу у „име слободе“, презире истину и исмева рад, правду и морал. „Доба трагедије уступа место добу фарсе“, добро примећује Масимо Рекалкати у својој књизи „Шта остаје од оца?“ (превод с италијанског Саша Хрњез, Академска књига, Нови Сад, 2014).

Полазиште аутора, његова основна теза гласи: Пропадање Имага оца збива се на два супротна начина, за које је заједничко прекидање витално важне везе Закона и жеље. У трагично доба тоталитаризма (нацистички и стаљинистички режими тридесетих година 20. века) ова веза је раскинута патолошким уздицањем и обоготворењем Вође (отац нације) и тријумфом лудачког Закона који је убио жељу. А тридесетак година касније, спона је

прекинута дефинитивним „испаривањем оца“, односно „ослобођењем“ од Закона разуларене, инцестуозне и смртоносне жеље, сведене на хир и безобзирно, перверзно уживање (хипи покрет крајем шездесетих година прошлог века).

Шта да раде и како да се понашају данашњи очеви? Да ли је решење помирити се са неповратним ишчежавањем оца на породичној сцени или, пак, настојати да се поврати изгубљени ауторитет патријархалног оца, господара породице?

Фигура едипалног оца, која је своје отеловљење и свој врхунац моћи достигла у застрашујућим вођама тоталитарних покрета 20. века, данас је дефинитивно прошлост, она је заувек нестала. Налазимо се у доба „неповратног испаравања оца“, како каже Лакан. Нема никаквог смисла жалити за таквом ауторитарном очинском фигуром, репрезентом и бранитељем Идеала, за којом жале још само фундаменталисти различитих боја (муслимански, хришћански, националистички, десничарски, левичарски). Али, исто тако не може се живети екстремно индивидуалистички, потпуно саможиво, без оца, без Закона, без обавезе према Другом.

Зато је право и ургентно питање: *Шта остаје од оца у доба његовог испаравања?* (стр. 10). Ако од оца, од класичне очинске фигуре и не остаје тако много, управо то мало што је остало врло је битно у капиталистичком свету тријумфа непрестане потрошње, где нема граница алавим, хировитим и необузганим тежњама за безобалним уживањем, у време аномије. Тај „остатак оца“ драгоцен је за трансгенерацијски пренос жеље. Без оца, без Закона кога овај сим-

болизује нема ни преноса жеље и вере у будућност са једне на другу, следећу генерацију. Оно што остаје од оца, сматра Рекалкати, то је оно што ће и данас повезивати, спајати Закон и жељу, слободу и одговорност и показати смисао границе. Или како каже Лакан, оно што остаје од оца је сингуларност чина који „уме да

уједини, а не да супротстави“ Закон и жељу (13).

Уместо оца који безусловно захтева покоривање његовим захтевима и забранама заснованим на вечитим, апсолутним нормама који потичу од Бога, Ума или Друштва, данас остаје детронизовани отац од крви и меса. Остаје човечни отац, са свим људским врлинама, али и слабостима, који својим личним „сведочанством“ настоји да код деце побуди аутентичну жељу за човечним животом, да му пренесе Жељу, која животу даје смисао, али не може да постоји без границе, без Закона. Више не делује „догматична моћ доктрине, него повратак ка чину, ка гесту који уме да сведочи о истини жеље у њеној сингуларности“, пише Рекалкати у свом „Предговору српском издању“.

Рекалкатијева критички настројена књига супротставља се како ретроградном традиционализму и фундаментализму, с једне стране, али и растућем савременом нихилизму и аномији, с друге стране. Она, како каже сам аутор, храбро „одолева црној сирени хипермодерног цинизма“ и реafirмише фигуру оца као *отеловљење једној моћујној савеза између Закона и жеље*.

Налазимо се у доба „неповратног испаравања оца“, како каже Лакан.

Нема никаквог смисла жалити за таквом ауторитарном очинском фигуром, репрезентом и бранитељем Идеала, за којом жале још само фундаменталисти различитих боја